

concert
info

Beethovens vioolconcert & Schuberts Onvoltooide

de Doelen

Janine Jansen, Paavo Järvi
en The Deutsche Kammer-
philharmonie Bremen

donderdag 15 mei 2025
Grote Zaal, 20:15

programma

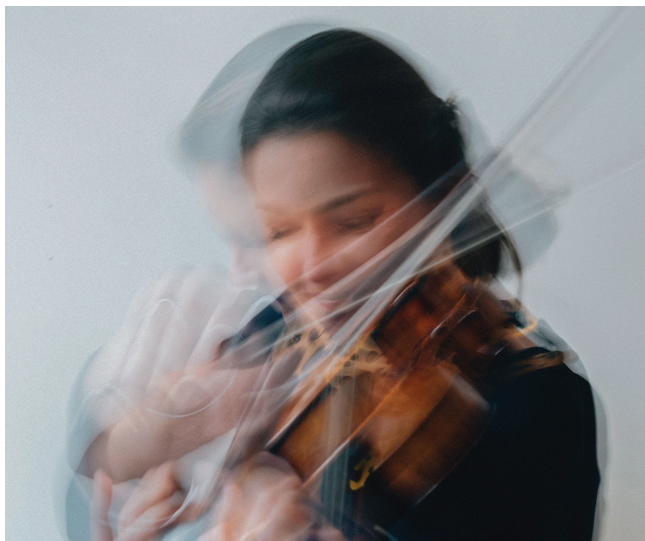
do 15 mei 2025 | Grote Zaal, 20:15

Beethovens vioolconcert & Schuberts Onvoltooide

Franz Schubert (1797 – 1828)
Symfonie nr.7 in B, D759, 'Onvoltooide'
Allegro moderato
Andante con moto

Ludwig van Beethoven (1770 – 1827)
Vioolconcert in D, Op. 61
Allegro ma non troppo
Larghetto
Rondo. Allegro

Franz Schubert (1797 – 1828)
Symfonie nr. 4 in c, D417
Adagio molto – Allegro vivace
Andante
Menuetto. Allegro vivace
Allegro

Randall Goosby @ Kaupo Kikkas

uitvoerenden
The Deutsche Kammerphilharmonie Bremen
Paavo Järvi **dirigent**
Janine Jansen **viool**

toelichting

Beethoven en Schubert

Janine Jansen en de Deutsche Kammerphilharmonie Bremen namen onder leiding van Paavo Järvi in 2009 het *Vioolconcert in D* van Ludwig van Beethoven op bij Decca Classics. Zestien jaar later keren ze samen terug naar dit monumentale werk en klinkt het naast twee symfonieën van tijdgenoot Franz Schubert.

Beethovens vioolconcert

Beethoven componeerde zijn *Vioolconcert in D* in 1806 voor een benefietconcert van violist Franz Clement, dat op 23 december plaatsvond in het Theater an der Wien. Clement was sinds 1805 de concertmeester van het orkest en tevens muziekdirecteur van de concertzaal. Het was niet voor het eerst dat Beethoven en Clement elkaar troffen: Clement wist als concertmeester de premières van onder andere de tweede en derde symfonie en de opera *Leonore* in goede banen te leiden. Met plezier ging Beethoven dan ook aan de slag met het concerto voor de violist.

De viool was echter niet een instrument waar Beethoven veel ervaring mee had. In Bonn en Wenen had de componist wel vioollessen genomen, maar zijn kennis over het instrument bleef achter ten opzichte van bijvoorbeeld de piano. Bij het componeren leunde hij daarom enorm op de expertise van Clement. Nu maakte de viool rond 1800 belangrijke technische ontwikkelingen door. Er werden fundamentele

ingrepen gedaan in de bouw van zowel de viool zelf als in de strijkstok, met grote gevolgen voor de speelwijze en klankproductie. Clement was echter van 'de oude stempel' en bleef vasthouden aan de oude barokboog en de verouderde viooltechniek. Hij bereikte daarom met zijn uitvoeringen nooit de virtuositeit waarmee het publiek intussen vertrouwd was geworden bij violisten als Giovanni Battista Viotti en Rudolphe Kreutzer. Het door Clement halsstarrig vasthouden aan de oude traditie hielp Beethoven niet bij het componeren van dit vioolconcert. De eerste solo wordt tot op de dag van vandaag door menig violist als huiveringwekkend ervaren, vanwege de slechte ligging voor de vingers. Het concerto benadrukt vooral de lyrische kwaliteit van het instrument en technische mogelijkheden van de moderne viool worden nauwelijks benut. Dit weet Beethoven overigens muzikaal gezien te compenseren door het orkest een prominentere rol te geven dan gebruikelijk was. Het orkest is in deze

toelichting

compositie een gelijkwaardige partner van de solist: naast de begeleidingspassages klinkt het thematische materiaal bijvoorbeeld regelmatig in de orkestpartijen.

Beethoven had weinig tijd, iets minder dan een maand, om het vioolconcert te schrijven. Het verhaal gaat dat de musici enkele delen pas bij de première voor het eerst te zien kregen, wat de uitvoering niet ten goede kwam. Ook Clement als solist werd niet enthousiast ontvangen door het publiek. Maanden na de première bleef Beethoven nog sleutelen aan de solopartij. Soms staan in het handschrift wel drie versies onder elkaar, waarbij het vandaag de dag onduidelijk is welke suggesties van Clement kwamen of wat Beethoven zelf verbeterde en toevoegde. In 1808 verscheen een eerste gedrukte uitgave, die meestal als de definitieve versie wordt beschouwd. De aanpassingen hielpen uiteindelijk niet om de populariteit te vergroten en het vioolconcert werd in de eerste helft van de negentiende eeuw nauwelijks uitgevoerd. Het stuk kwam pas weer onder de aandacht toen de 12-jarige Joseph Joachim het vanaf 1844 uitvoerde en meenam op tournee door Europa met orkesten onder leiding van Felix Mendelssohn en Robert Schumann.

Schuberts symfonieën

Franz Schubert componeerde tijdens zijn korte leven vooral veel liederen, waaronder de beroemde liedcyclus *Die schöne*

Müllerin en *Winterreise*. Het componeren van symfonieën ging hem duidelijk minder makkelijk af. Hij voltooide er zeven en liet vijf onvoltooide symfonieën na, waarvan één toch bekend en uitgevoerd werd onder de naam de 'Onvoltooide'. Ook in zijn instrumentale werk was Schubert een typische liedcomponist. De melodieën en thema's verdeelt hij net als een tekst onder in zinnen, die hij vervolgens omspeelt. Ten opzicht van de klassieke periode gaat Schubert losser om met de voorgeschreven vorm van de symfonie door het thematische materiaal uitgebreider te herhalen of te variëren. Vanaf zijn *Symfonie nr. 4*, gecomponeerd op 19-jarige leeftijd in 1816, worden zijn harmonisaties en orkestraties kleurrijker en expressiever. Hij maakt vooral meer contrasten met behulp van hout- en koperblazers. Deze zoektocht naar meer muzikale expressie bereikt een hoogtepunt in *Symfonie nr. 7, de 'Onvoltooide'*. De twee delen van deze symfonie schreef Schubert in 1822. Waarom hij daarna stopte met componeren is onbekend. Wel schonk hij de symfonie een jaar later aan het Musikverein für Steiermark te Graz. Wellicht vond hij de tweedelige symfonie toch voltooid? De vorm en melodie komen in ieder geval in deze symfonie meer in balans en Schubert lijkt met deze compositie definitief afscheid te hebben genomen van de vroeg-romantiek.

tekst: Fien Duijnmayor

biografieën

The Deutsche Kammerphilharmonie Bremen

Met hun tomeloze energie, toewijding en exceptionele geluid betovert de Deutsche Kammerphilharmonie Bremen concertgangers over heel de wereld. Het ensemble behaalt het hoge speelniveau door met aandacht voor detail en zorgvuldige analyse diverse composities te benaderen. Hun frisse benadering zorgt voor nieuwe inzichten in bekend en minder bekend repertoire uit de barok, klassieke periode en romantiek tot modern. Hun Beethoven-interpretaties met Järvi worden door zowel publiek als critici wereldwijd geprezen als maatstaftuitvoeringen.

www.kammerphilharmonie.com/en/discover/orchestra-and-conductor

Paavo Järvi, dirigent

Grammy Award-winnaar Paavo Järvi is sinds 2004 artistiek directeur van The Deutsche Kammerphilharmonie Bremen. Het ensemble en Järvi vonden elkaar in hun constante zoektocht naar nieuwe avonturen en perfectie. Voor de cycli - Beethoven, Schumann, Brahms en Haydn - met The Deutsche Kammer-

Paavo Järvi © Julia Baier

philharmonie heeft Järvi talloze prijzen gewonnen.

www.kammerphilharmonie.com/en/discover/orchestra-and-conductor

Janine Jansen, viool

Janine Jansen heeft in haar carrière tot nu toe wereldwijd opgetreden met de meest toonaangevende orkesten en dirigenten. Dit seizoen maakte ze bijvoorbeeld een grote tournee in de Verenigde Staten met het London Symphony Orchestra onder leiding van Sir Antonio Pappano. In Europa toerde ze met het Concertgebouworkest onder Klaus Mäkelä. In Zuid-Amerika stonden Vivaldi's *Vier jaargetijden* op het programma met Amsterdam Sinfonietta. Ze was 'focusartiest' bij het Musikverein Wien en bracht recitals met Denis Kozhukhin en Sunwook Kim. In 2024 nam ze haar meest recente album op bij Decca Classics met vioolconcerten van Sibelius en Prokofjev. Ze is oprichter en artistiek leider van het International Chamber Music Festival Utrecht en mede-artistiek leider van het Sion Festival. Sinds 2023 doceert Jansen tevens aan de Kronberg Academy.

www.janinejansen.com

agenda tips

ontdek het nieuwe seizoen:

za 20 sep 25

stercelliste Alisa Weilerstein

speelt Fragments

vr 7 nov 25

Utopia Orchestra

o.l.v. Teodor Currentzis

Ring Without Words

wo 18 feb 26

Anna Lapwood

filmscores en minimalisme op het Doelenorgel

ontdek het
programma op
dedoelen.nl

stay in touch!

see you @dedoelen &

share your pictures #dedoelen

Instagram Facebook LinkedIn Email

tickets & info:

www.dedoelen.nl

+31 10 217 17 17

Schouwburgplein 50, Rotterdam

RECYCLED

Papier gemaakt van
gerecycled materiaal
FSC® C017135

deDoelen vrienden

genoten van dit concert?

word vriend van de Doelen en draag bij aan het realiseren van een bijzonder en innovatief programma! Ga naar dedoelen.nl/vrienden voor meer informatie